נעימות הפרשה

מפי מורינו
פה מפיק מרגליות
הרב יצחק אהרן גאלדהירש שליט"א

פרשת וירא תשפ"ז

גליון ק"ו

ברכת מזל טוב
לידידנו הרב **מרדכי בנדיקט** שליט"א
לרגל שמחת הבר מצוה לבנו הבה"ח **יוסף חיים** נ"ו
יזכו ההורים לרוות רוב תענוג ונחת דקדושה מכל יוצ"ח וכל טוב סלה ברוחניות וגשמיות

ברכת מזל טוב
להרב **מרדכי דוד** בר"י **לודמיר** שליט"א
לרגל שמחת הולדת בתו למזל טוב
יזכו אביה ואמה לגדלה לתורה ולחופה ולמעש"ט וכט"ס ברו"ג

ניתן לשמוע השיעורים
בקול נעימות הפרשה 077-2110208
מס' ארה"ב 1-518-9311-901
שיעורים שבועיים בשלוחה 1 | שיעורים יומיים בשלוחה 4

לתרומות והנצחות
לעילוי נשמת או לזכות יקירכם
ניתן לתרום ב"נדרים פלוס" ע"ש נעימות הפרשה
או בפלאפון מס' 053.414.3747

יו"ל ע"י מכון נעימות הפרשה להפצת שיעורים מפי מורינו שליט"א

לקבלת הגיליון ולהערות והארות במייל nh987611@gmail.com

הודעה חשובה לתושבי ארה"ב
הגיע כמות מצומצמת של הספר
"נעימות הפרשה - בראשית"
לקנית הספר בפל' 929-545-0085

תוכן הענינים

שיעור יום ה' פר' וירא תשפ"ו ..... **ה**

הלכות הכנסת אורחים ◆ הצער כשאי אפשר לקיים המצוה כראוי היא יותר מהצער בקיום המצוה ◆ גדולה הכנסת אורחים ◆ קיים אברהם אבינו הלכות יום טוב ◆ הכנסת אורחים סגולה לבנים ◆ מפלת בני ישמעאל ◆ יהודי לעולם אינו תועה בדרכו ◆ זכות העקידה לכל הדורות ◆ רמז להמלכת הבורא בראש השנה

פניני פרשת וירא ..... **טז**

עניני עקידת יצחק ◆ הזהירות מגאוה ◆ שמחתו של אברהם אבינו בשעת עקידת יצחק

יומא דהילולא ..... **כ**

ט"ז חשון - הרה"ק רבי עמרם חסידא זי"ע ◆ י"ז חשון - הרה"ק ה"אהבת שלום" מקאסוב זי"ע ◆ ח"י חשון - הרה"ק ה"אהלי יעקב" מהוסיאטין זי"ע ◆ כ"ב חשון - יומא דהילולא דהרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע

ענינים שונים – טוב להודות לה' (חלק ג') ..... **כז**

שאינך כפוי טובה ◆ הודאה על כל פרט ופרט ◆ הודאה כעין הבקשה

שיעור יום ה' פר' וירא תשפ"ו

הלכות הכנסת אורחים

מפרשתן אנו למדים הלכות "**הכנסת אורחים**", ממה שנאמר בתורה באריכות הנהגתו של אברהם אבינו בעת שבאו אליו המלאכים, ובאמת הוא פלא גדול שהתורה האריכה כאן לבאר את הנהגת אברהם אבינו בהכנסת אורחים, דהלא אברהם אבינו נהג כל השנים להכניס אורחים, וזה נכתב בתורה רק ברמיזה בפסוק אחד בסוף הפרשה (בראשית כא, לג) **ויטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם ה' אל עולם**, שהיה מחדיר אמונה בעולם על ידי שהכניס אורחים, ולא נתבאר שם בפירוש כיצד נהג בשעה שהיה מכניס אורחים, ורק כאן כשאליבא דאמת לא היו אלו אורחים אמיתיים, שהרי באו אליו מלאכים ולא אנשים, דוקא כאן מאריכה התורה בסיפור מעשה הכנסת אורחים שקיים אברהם אבינו.

אכן יש ענין מיוחד בהכנסת אורחים שקיים בשעה שהכניס את המלאכים לביתו, שקיים זאת מתוך 'מסירות נפש', שהרי היה הדבר ביום ה'שלישי למילתו', ואף שהיה כאוב באותו היום ואף שהיה זה בעת 'חום היום' אעפ"כ ישב בפתח האהל והמתין לאורחים, ויש בזה חשיבות מיוחדת.

הצער כשאי אפשר לקיים המצוה כראוי היא יותר מהצער בקיום המצוה

אמרו **במדרש** (תנחומא, וירא ד) שהקב"ה א"ל לאברהם 'אתה אמרת 'והשענו תחת העץ' אני נותן להם מצוות סוכה'. שבזכות ה'הכנסת אורחים' של אברהם אבינו זכינו למצוות סוכה. {ויש מפרשים שזה מה שרימז לנו **רש"י** הק' במה שפירש 'תחת העץ'. 'תחת **האילן**'. לרמז על מצוות **סוכ"ה** שבגימטריא **איל"ן**}.

ושמעתי בענין זה מאמר נפלא מ**אבי מורי** שליט"א, שהנה אף ש'המצטער פטור מן הסוכה', ובשעת ירידת גשמים פטורים מן הסוכה, ואמרו **בירושלמי** שהמקיים המצוה כשהוא פטור, הוא

נקרא הדיוט, אבל 'חסידים ואנשי מעשה וצדיקי קמאי' היו יושבים בסוכה גם בשעת הגשמים, והיו אומרים שטוב להם להיקרא הדיוט לפני השי"ת, ובלבד שלא יצאו מהסוכה.

ולבאר הענין מה שהידרו כל כך במצוה זו לקיימה גם בשעת ירידת הגשמים, אף ש'אונס' רחמנא פטריה, אמר כיון שהצדיקים הללו הרגישו שאמנם 'המצטער פטור מן הסוכה', וכאשר יורדים גשמים הרי זה בכלל המצטער, אבל **לצאת מהסוכה** ולאכול בבית היה זה להם **צער יותר גדול**, ומשום כן היו יושבים בסוכה גם בשעת הגשמים.

והטעם מה שראו הנהגה זו ב'מצות סוכה' דייקא, יותר מבשאר מצוות, ביאר אבי מורי, שהרי למצות **סוכה** זכינו בזכותו של 'אברהם אבינו', ואברהם אבינו מסר נפשו לקיים מצות 'הכנסת אורחים' אף שהיה אז בצער גדול מחמת המילה, עד כדי כך שכדי שלא יצטער הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה, כדי שלא להטריחו באורחים, אולם אז ראה השי"ת שצערו של אברהם במה שאינו יכול לקיים מצות הכנסת אורחים, גדול מצער המילה, ולכן שלח לו האורחים, ומשום כן הידרו לקיים מצות סוכה גם במקום צער, לפי שהצטערו כשאי אפשר לקיים המצוה.

גדולה הכנסת אורחים

וַיֹּאמַר אֲדֹנָי אִם נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אַל נָא תַעֲבֹר מֵעַל עַבְדֶּךָ (בראשית יח, ג).

בגמרא שבת (דף קכז.) אמרו 'אמר רב יהודה אמר רב גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני השכינה, דכתיב ויאמר אדני אם נא מצאתי חן בעיניך אל נא תעבר וגו'', ופירש **רש"י**, 'והניחו והלך לקבל האורחים', ומכאן ראיה על מעלת הכנסת אורחים, שהניח לשכינה הק' והלך לקבל פני האורחים.

ועדיין יש להבין מנלן ידע אברהם אבינו ענין זה אשר גדולה הכנסת אורחים מקבלת פני השכינה, שלכן אמר לשכינה 'אל נא תעבור מעל עבדך', בשלמא אנו למדנו דבר זה מאברהם אבינו, אבל היכן למד אברהם אבינו בעצמו ענין זה. ובספר **פרדס יוסף** כתב על זה בשם הרה"ק **הרבי ר'**

מאיר מפרמישלאן זי"ע, דהנה אבריו של אברהם אבינו היו מלומדים להמשיכו אל המצוה, כל אבר אל המצוה השייכת לו, לפי שהיה קומה שלימה ומרכבה לשכינה, ואבריו משכו אותו לקיום המצוות, וכשראה אורחים רצו רגליו לקראתם, ומזה הבין שגדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה.

וכן ביאר בספה"ק **דברי יחזקאל להרה"ק משינאווא** זי"ע, שהאברים של אברהם אבינו ע"ה היו קדושים והיו נמשכים מאליהם אל המצוה, ומזה ידע מה שהוא מצוה, וכיון שראה אברהם אבינו כי אעפ"י שהשכינה אצלו מ"מ אצים הרגלים לרוץ לקראת האורחים ידע מזה שגדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני השכינה. וזהו 'וירא' מיד 'וירץ לקראתם', כיון שראה שרגליו רצים לקראת האורחים הבין מעצמו כי הכנסת אורחים גדולה מהקבלת פני השכינה ולכן אמר להקב"ה שימתין עד שיכניס האורחים.

{ובאופן זה כתב בספה"ק **אוהב ישראל להרה"ק מאפטא** זי"ע (ליקוטים חדשים) לבאר גם הפסוק בסוף פרשתן (בראשית כב, י) 'וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשחוט את בנו', ולכאורה תיבת וישלח אברהם את ידו הוא למותר, ולא היה צריך לכתוב רק ויקח את המאכלת. ועוד איך שייך ענין שליחות אצל יד הלא הדבר תלוי ברצון אדם לעשות עם איבריו כרצונו. אך הפי' הוא כי כל מעשיו של אברהם אבינו ע"ה לא היה להנאת עצמו אלא בלתי לה' לבדו, ובזה נתקשרו כל רמ"ח איבריו לעבודתו ית', והנה כאשר רצה אברהם אבינו ע"ה להעלות את יצחק בנו עולה לה', והרי זה לא היה רצון הבורא רק 'להעלותו' ולא 'לשוחטו', לכך היה צריך אברהם אבינו ע"ה לכוף את ידו בכח לעשות שליחותו, וזהו 'וישלח'}.

והנה בספה"ק **תולדות יעקב יוסף** הביא הרבה עניינים בשם **הבעש"ט הק'** - 'שמעתי ממורי', {**צדיקים** אמרו שעם כל 'שמעתי ממורי' אפשר להחיות מתים}, ובסוף הספה"ק הביא כמה וכמה מאמרים מהבעש"ט הק', ובסיום הספר (אות כד) כתב, 'עוד **שמעתי ממורי** ביאור 'גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני שכינה', והקשה, והעולה שלפעמים הכנסת אורחים הוא ביטול תורה או ספורי לשון הרע וכו', מכל מקום גדולה הכנסת אורחים'.

ובספה"ק **אהבת ישראל** מהסב"ק מויז'ניץ זי"ע (בליקוטים אות מז) כתב על זה, והדבר סתום מה הקשה הבעש"ט ז"ל בזה. ואפשר שהוקשה לו דלכאורה אם עושה מצוה כראוי בדחילו ורחימו על ידי זה מקבל פני השכינה אם כן

כשמקיים מצות הכנסת אורחים ממילא זוכה לקבל פני השכינה, ומה זה שאמרו גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני השכינה, ועל זה תירץ שעל ידי הכנסת אורחים בא לפעמים אל לשון הרע שהוא מכת שאינם מקבלין פני השכינה, כדאיתא **בגמרא** (סנהדרין קג.), וכן לפעמים בא לביטול תורה, ואף על פי כן גדולה הכנסת אורחים.

אבל ראה בספר **הליכות שלמה להגרש"ז אויערבאך** זצ"ל (הלכות תפילה פ"ה סעיף טז) שכתב לפרש את כוונת **זקינו** בעל התולדות הק' וז"ל, **כוונתו ל'אבק לשון הרע' גרידא**, ואעפ"כ חידוש גדול הוא לדינא.

{הבדחן והמשמח אנשים **הר"ר יעקב מילר** הי"ו ביקש פעם לשמח את שר התורה **מרן הגר"ח קנייבסקי** זצ"ל בדברי צחות, ואמר לו שיש לו היתר לדבר לשון הרע, שהרי מצאנו בגמרא ההיתר של **'הואיל'** ומיקלעי אורחים מותר לבשל מיו"ט לשבת, וכמו כן יש לו היתר לדבר לשון הרע בכל עת 'אטו אורחים', שהרי אם היו לו אורחים היה מותר לו איסור לשון הרע וכנ"ל, אם כן מותר לו גם כעת לדבר לשון הרע...}

ולמעשה אין כאן היתר לבעל הבית לשמוע לשון הרע מפי האורחים, אלא שאומרים לבעל הבית שמבקש למנוע עצמו מלהכניס אורחים, כדי שלא יכנס לידי נסיונות של לשון הרע, דאף שבדרך כלל אומרים לאדם שעליו להזהר שלא להכנס למצב של נסיונות, אבל בזה מפרש התולדות בשם הבעש"ט שעליו לפתוח שערי ביתו ולא ימנע משום כן מהכנסת אורחים, אך ודאי שעם זה יזהר מפני חטא לשון הרע.

סיפר **כ"ק אדמו"ר שליט"א מבאיאן** על זקנו הרה"ק **רבי משולם זוסיא מזינקוב** זי"ע, שעבר פעם דרך עיירה קטנה וסר ללון אצל אחד מחסידיו, בעל הבית קבל את הרבי בשמחה ובמאור פנים וקיים בו מצוות הכנסת אורחים כדבעי, ויחד עם זאת עמד לפניו וסיפר לו סיפורים שונים הכרוכים בלשון הרע על שכניו, נענה הרבי ואמר לו 'זה לא כתוב בשום מקום'. הבעל הבית לא הבין כוונת הדברים והמשיך לדבר ולספר סיפורי לשה"ר, והרבי שוב עונה לו זה לא כתוב בשום מקום, עד שהאיש שאל את הרבי: היכן צריכים להיות כתובים המעשיות שלי.

ענה לו הרבי, הנה בגמרא אמרו גדולה הכנסת אורחים יותר מקבלת פני השכינה, ובספה"ק תולדות יעקב יוסף הביא בסוף ספרו ברשימות 'שמעתי ממורי' לבאר בזה דפעמים הכנסת

אורחים יש בה סיפורי לה"ר, והפירוש הוא דהיות והמדבר לשון הרע השכינה מסתלקת ממנו, אך אף על פי שהשכינה מסתלקת, הכנסת אורחים חשובה יותר. וזה מדובר כשהאורח מדבר לשון הרע, דבעל הבית מוכרח לשמוע כדי לקיים מצות הכנסת אורחים, אבל איפכא שבעל הבית ידבר לשון הרע והאורח יהא מוכרח לשמוע - זה לא כתוב בשום מקום... בעל הבית הבין את הרמז ומיד הפסיק לדבר לשון הרע.

קיים אברהם אבינו הלכות יום טוב

וַיְמַהֵר אַבְרָהָם הָאֹהֱלָה אֶל שָׂרָה וַיֹּאמֶר מַהֲרִי שְׁלֹשׁ סְאִים קֶמַח סֹלֶת לוּשִׁי וַעֲשִׂי עֻגוֹת (בראשית יח, ו).

יש להבין שהנה מלשון הפסוק משמע שהיתה זו **הפעם הראשונה** שהגיעו אורחים לביתו של אברהם אבינו, שהוצרך אברהם אבינו להדריך את שרה כיצד להכניס האורחים, וכיצד לאפות להם פת, שאמר לה ליקח שלש סאים קמח סולת וכו'. והלא זה שנים רבות עוד בהיותם בחרן היו מכניסים אורחים.

וראיתי **בספר אחד** שכתב לבאר, שהנה ידוע כי המלאכים באו אליו ביו"ט ראשון של פסח, ואף שמלאכת אוכל נפש הותרה ביו"ט, מ"מ כתבו **התוס'** בשם **הירושלמי** שלא התירו כי אם מ'לישה ואילך', אבל כל שהוא קודם לישה דהיינו קצירה טחינה ברירה הרקדה אסור לעשות ביום טוב. ולכן צוה לה אברהם לעשות **עוגות**, דהיינו כלשון הכתוב (שמות יב, לט) 'עוגות **מצות** כי לא חמץ' לקיים מצות אכילת **מצה** ב'פסח', ומעתה יתכן דזה פירוש דברי אברהם לשרה מהרי שלש סאים קמח סולת **לושי** ועשי עוגות, דאמר לה שלא תעשה המלאכות הקודמות ללישה, דרק מלישה ואילך מותר לעשות ביום טוב, אבל מלאכות הקודמות ללישה אסור ולכן אמר לה 'לושי ועשי עוגות - מצות' לצורך פסח.

ובזה אתי שפיר דאמר לה אברהם לשרה מהרי שלש סאים **קמח סולת** ולא אמר סולת לבד, כדי להודיעה שתקח קמח שהוא כבר סולת מערב יום טוב, אבל לקחת קמח ולעשותו סולת דהיינו לנפותו ולרקדו כדי

לעשותו סולת זה אסור ביום טוב, דרק מלישה ואילך הוא דמותר ביום טוב.

וראה בספר **טעמא דקרא להגר"ח קנייבסקי** זצ"ל שביאר באופן אחר, שהנה **הרמב"ן** תמה למה היה צריך כל כך הרבה פת שלש סאים לג' אנשים, ויש לומר דהרי אברהם סבר שהיו ערביים, והרי אסור לאפות ביום טוב לצורך גוי, אמנם **בגמרא ביצה** (דף יז.) אמרינן ממלאה אשה תנור פת ואע"פ שאינה צריכה אלא לפת אחת, מפני שהפת נאפית יפה בזמן שהתנור מלא, ולכך היה צריך הרבה פת שיתמלא התנור ויהא מותר לאפות הכל. והוא נפלא.

הכנסת אורחים סגולה לבנים

וַיֹּאמֶר שׁוֹב אָשׁוּב אֵלֶיךָ כָּעֵת חַיָּה וְהִנֵּה בֵן לְשָׂרָה אִשְׁתֶּךָ וְשָׂרָה שֹׁמַעַת פֶּתַח הָאֹהֶל וְהוּא אַחֲרָיו (בראשית יח, י).

סגולה נפלאה אמר הרה"ק **רבי אהרן מטשערנוביל** זי"ע לאחד שביקש ממנו ברכה על בן זכר, ענה לו הרה"ק בלשון הכתוב (תהלים קיט, ט) 'במה יזכה נער', במה יזכה לנער זכר, 'את ארחו', על ידי מצות הכנסת אורחים, וכמו שרואין בפרשתן שעל ידי מצות הכנסת אורחים זכה אברהם אבינו להיפקד בבן.

כיוצא בזה סיפר הרה"צ **רבי יעקב יוסף חרמן** זצ"ל, שאחד פנה למרן **החפץ חיים** זצ"ל בבקשת ברכה שיזכה לזרע של קיימא, וענה לו שירבה להכניס אורחים בביתו, שהוא סגולה לבנים.

וענין זה מפורש בספר **כד הקמח לרבנו בחיי** (ערך אורחים) שכתב, וכן מצינו שמצוה זאת של הכנסת אורחים, שהפרי שלה והשכר בעולם הזה הם בנים, שכל הזהיר בה זוכה לבנים, שכן מצינו באברהם כי מתחילה היה עץ יבש בלא בנים, ואחר שנטע נטיעה זו שהמשילה הכתוב לעץ זכה לבנים, ולכן נראה לו הקדוש ברוך הוא במקום אילנות, זהו במקום אלוני ממרא, ושם בישרו המלאך שישוב עץ לח ויהיה לו בן, וכן מצינו בשונמית שקיבלה את אלישע.

ובספר **דברי מאיר** מביא מהרה"ק **רבי ר' מאיר מפרימישלאן** זי"ע רמז נפלא בפסוק (בראשית מז, כג) 'ה"א לכם זרע', **ה"א** ראשי תיבות **ה'כנסת א'ורחים - לכם זרע**, שהיא סגולה לכם לזרע.

מפלת בני ישמעאל

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל אַבְרָהָם אַל יֵרַע בְּעֵינֶיךָ עַל הַנַּעַר וְעַל אֲמָתֶךָ כֹּל אֲשֶׁר תֹּאמַר אֵלֶיךָ שָׂרָה שְׁמַע בְּקֹלָהּ כִּי בְיִצְחָק יִקָּרֵא לְךָ זָרַע. וְגַם אֶת בֶּן הָאָמָה לְגוֹי אֲשִׂימֶנּוּ כִּי זַרְעֲךָ הוּא (בראשית כא, יב-יג).

מבואר בפסוק שמעלתו של ישמעאל היא רק 'כי זרעך הוא', שהוא זרעו של אברהם, אבל כשישמעאל בא לכלות זרעו של אברהם רח"ל, שהם זרע יצחק שעליו נאמר לאברהם 'כי ביצחק יקרא לך זרע', אזי מאבד ישמעאל את כל זכותו.

ומספרים על הרה"ק **הדברי יציב מצאנז קלויזנבורג** זי"ע ששנה אחת כשקרא פרשה זו ביום א' דראש השנה ביקש לעורר רחמים על ישראל, וקרא 'לגוי אשימנו' עם ש' ימנית, מלשון שממה, ופירש 'כי זרעך הוא', מפני שהוא מבקש להזיק לזרע יצחק - שהוא זרעך.

יהודי לעולם אינו תועה בדרכו

וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח לֶחֶם וְחֵמַת מַיִם וַיִּתֵּן אֶל הָגָר שָׂם עַל שִׁכְמָהּ וְאֶת הַיֶּלֶד וַיְשַׁלְּחֶהָ וַתֵּלֶךְ וַתֵּתַע בְּמִדְבַּר בְּאֵר שָׁבַע (בראשית כא, יד).

מה שנאמר 'ותתע', בפשטות הכוונה שהיא תעתה בדרכה, ולא ידעה לאן ללכת, וכן **תרגם יונתן** 'וטעת מן ארחא למדברא דסמיך לבירא דשבע', וכן הוא **באבן עזרא** 'והנה היא הלכה ולא ידעה הדרך ותתע', אבל **רש"י** פירש, ותלך ותתע, חזרה לגלולי בית אביה', דהיינו שתעתה וסטתה מהדרך הישר.

וצדיקים ביארו שעצם הדבר שהרגישה שהיא תעתה בדרכה, בזה גופא היה הבחינה של 'חזרה לגלולי בית אביה', לפי שיהודי יודע שבכל מקום שהוא מגיע לשם, יש לזה כוונה מן השמים, ואין יהודי תועה בדרכו.

מעשה נפלא מאד המחזק עניין זה מסופר על הגאון הצדיק **רבי מרדכי פוגרמנסקי** זצ"ל, שהיה מגאוני ליטא ועבר את כל גיא ההריגה בשואה האיומה וניצל בחסדי ה', ואחר סיום השואה האיומה אזר אומץ בגבורה

עילאית והחל לתור אחרי ילדים יהודים שלא זכו להיכנס בבריתו של אברהם אבינו מחמת ימי הזעם והאימה שעברו עליהם בשנות השואה האיומה והנוראה, וכך הגאון ר' מרדכי זצ"ל היה מכתת רגליו מעיר לעיר ומכפר לכפר, כדי לזכות להביא עוד ילדים פליטי ימי הזעם בבריתו של אברהם אבינו.

במסגרת נסיעותיו אלו שמע הגאון ר' מרדכי זצ"ל, על ילד יהודי הגר בעיר קובנה, שלא נימול, מיד לקח עמו מוהל ועלה לרכבת לקובנה כשאליהם מצטרף הגאון **רבי אייזיק אוזבנד** שהוא היה עד למעשה וסיפר זאת לדורות הבאים. וכך כדרכם של תלמידי חכמים התפתחה ביניהם שיחה של דברי תורה, וכשהם שקועים עמוק בעומקא דשמעתתא, לא שמו לבם שהרכבת כבר חלפה מזמן את התחנה של העיר קובנה, ולאחר זמן כשכבר התרחקו מאד מהתחנה בה היו צריכים לרדת, שם לבו הגאון רבי אייזיק אוזבנד לדבר, ומיד אמר: אוי, עברנו את התחנה מזמן, אנחנו תועים בדרך, יום שישי היום ורכבת חזור כבר אין לנו, היכן נעשה את השבת.

ענה לו הגאון ר' מרדכי זצ"ל במשפט אחד מלא וגדוש באמונה 'יהודי לעולם אינו תועה בדרך'.

כשהגיעו לתחנה הבאה ירדו, ואז גילו כי הם נמצאים בתוך כפר של גוים, ואז החל לקנן בליבם החשש היכן יעבירו את השבת שמתקרבת ובאה, אבל הגאון רבי מרדכי זצ"ל המשיך להרגיע באמונתו החזקה ובאומרו 'יהודי אינו תועה בדרך', ואם תעה, בודאי שהקב"ה הובילו לשם בכוונת מכוין. וכך כשהם מהרהרים על מצבם ומקומם, שמעו לפתע צעקות רמות, 'הער רבינער, הער רבינער', כשסובבו ראשם לעבר מקור הצעקות, רואים הם יהודי שרץ לקראתם בכל נפשו וכוחו, ומחבקם בעוז, וכשקצת נרגע מהמפגש המפתיע הוא מספר להם כי הוא היהודי היחיד שגר כאן בכפר, (וסיפר להם כיצד התגלגל למקום זה), ולפני שמונה ימים זכה ונולד לו בן זכר, ומאז כולו חשש שלא יזכה ח"ו להכניסו בבריתו של אברהם אבינו ביום השמיני להולדתו, וכל יום נשא תפילה מעומק ליבו שיזכהו ה' לקיים מצוה גדולה זו, והנה הגיע היום השמיני, וכשהתחיל כבר החשש להכנס ללבו שמא לא יזכה לקיים המצוה בהידורה, שמע שמועה כי בתחנת הרכבת בפתח הכפר עומדים כמה יהודים הדורי פנים, הוא מספר להם שברגע ששמע זאת הוא עזב את כל אשר לו, ורץ אץ בכל כוחו עד שתפסם כאן, ואז הוא שואלם האם יש אחד מביניכם שיודע למול, וכשהתברר לו שיש מוהל ביניהם פרץ בבכי עז בכי של התרגשות והודאה לה', על השליחים ששלח אליו ממש ברגע

הנכון כדי לזכות לקיים את מצות ברית המילה לבנו בעיתה ובזמנה.

עודם עומדים ומתפעמים מגודל ההשגחה העליונה, פנה הגאון ר' מרדכי פוגרמנסקי זצ"ל להגאון ר' אייזיק ואמר לו: יהודי לעולם אינו תועה בדרך, הקב"ה מסובב הסיבות השגיח על כל הנעשה, כדי שילד יהודי בן שמונה ימים בכפר נידח במרחבי ליטא יזכה להכנס בבריתו של אברהם אבינו בגיל שמונה ימים, וכך זכו לקיים המצוה בעוד ילד יהודי, ואף לשהות בשבת מרוממת בביתו של היהודי שלא גמר להודות ולהלל על ההשגחה הניסית שהתגלתה לעיניו.

זכות העקידה לכל הדורות

וַיַּקְרֵב אַבְרָהָם אֶת עֲצֵי הָעֹלָה וַיָּשֶׂם עַל יִצְחָק בְּנוֹ וַיִּקַּח בְּיָדוֹ אֶת הָאֵשׁ וְאֶת הַמַּאֲכֶלֶת וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו (בראשית כב, ו).

פירש **רש"י, המאכלת, סכין, על שם שאוכלת את הבשר, דבר אחר זאת נקראת מאכלת על שם שישראל אוכלים מתן שכרה.** ואכן אנו מבקשים בכל יום בזכות העקידה, ובימים נוראים אנו מבקשים שנזכה לשנה טובה בזכות העקידה, וגם תוקעים בשופר של איל להזכיר העקידה, ויש לנו להתבונן מהו המיוחד בנסיון העקידה שבני ישראל אוכלים מתן שכרה בכל הדורות.

ומבאר **השפת אמת** זי"ע (בראשית תרל"ד), שהנה בפסוק נאמר הלשון 'קח נא', ופירש רש"י 'אין נא אלא לשון בקשה, אמר לו בבקשה ממך עמוד לי בזה הנסיון שלא יאמרו הראשונות לא היה בהן ממש', ומחדש השפת אמת שנסיון העקידה מיוחד יותר משאר הנסיונות, מאחר שהבטיחו הקב"ה 'כי ביצחק יקרא לך זרע', משום כן נאמר לו ענין העקידה בלשון בקשה 'קח נא', שביקש הקב"ה ממנו שימחול לו המתנה ושיעלהו לעולה, אבל לא היה מחויב בדבר, וזה הוא השבח הגדול בנסיון הזה שלא נאמר לו בלשון ציווי, רק אם חפץ בדבר זה, אכן אברהם אבינו ע"ה באהבתו לקיים **רצון** המקום הלך בשמחה לשוחטו.

ועד כמה היה גודל המסירות נפש, מבאר השפת אמת שהוא נלמד מזה שנאמר לו 'יחידך', כי באמת היה

אברהם אבינו יכול להאמין כי יתן לו השי"ת בן אחר כמו שנתן לו את יצחק לעת זקנתו, אבל כנגד זה אמר לו הקב"ה 'את יחידך' לומר שלא יהיה לו עוד בן, רק יצחק, היינו שיעלהו לעולה באופן שמקריב את כל זרע ישראל בעקידה זו, ועם כל זה קיבל עליו לעשות כן בשמחה.

ונתבונן בדבר, דהנה אברהם אבינו כל מהותו היה פרסום הבורא, ולשם כך ביקש להוליד בנים שימשיכו דרכו אחריו, וכמו שנאמר בתחילת הפרשה (בראשית יח, יט) 'כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט למען הביא ה' על אברהם את אשר דבר עליו', וידע אברהם שאם יעלה את בנו לקרבן יחזור העולם לתוהו ובוהו, לדור של עובדי עבודה זרה, ושוב לא יהיה מי שיצוה את בני העולם לשמור את דבר ה', ואברהם ראה ברוח קדשו כל מה שיצא מיצחק, יעקב אבינו, שבטי י"ה, שבעים נפש, שישים ריבוא - כלל ישראל, קבלת התורה, דור באי הארץ, דור השופטים, בנין בית המקדש הראשון והשני, וכל הדורות עד לימינו אנו ועד לביאת המשיח. ואז היה יכול לבוא לידי מחשבה, הנה מצד אחד הרי לא נצטוויתי על עקידת יצחק, והיה רק בדרך בקשה, ועוד, על ידי שלא ישחט את יצחק יהיה על ידי כן נחת רוח נפלא לפני השי"ת, עד סוף כל הדורות.

אבל אברהם אבינו לא עשה שום חשבונות, שמאחר שזהו **רצון ה'**, תיכף רץ לקיים רצון הבורא, ונמצא שכאשר הלך לשחוט את יצחק, כלול במסירות נפש זו אף כל הנחת רוח שעתיד להיות להשי"ת בכל הדורות עד לביאת המשיח ועד בכלל, ובזכות זה אוכלין בני ישראל מתן שכרה עד היום הזה, לפי שכולנו היינו בכלל מעשה העקידה.

רמז להמלכת הבורא בראש השנה

וּפִילַגְשׁוֹ וּשְׁמָהּ רְאוּמָה וַתֵּלֶד גַּם הִוא אֶת טֶבַח וְאֶת גַּחַם וְאֶת תַּחַשׁ וְאֶת מַעֲכָה
(בראשית כב, כד).

בספה"ק **אוהב ישראל** הביא על פסוק זה, מצאתי בקובץ ישן, ופילגשו וגו' **תחש** ואת **מעכה**. תח"ש ר"ת **ת**'קעו **ח**'ודש **ש**'ופר, מעכ"ה ר"ת **מ**'לך **ע**'ל **כ**'ל **ה**'עולם. ולרמז זה קורין פרשה זו בראש השנה יום ב', והמשכיל יבין את כל זאת.

וראה בספר **נוהג כצאן יוסף**, תלמידו של **המהרי"ל**, שמביא המנהג שמסיימים הקריאה ביום ב' דראש השנה עד סוף הסדרא, והביא גם כן רמז זה {וכתב שהוא בדרך הלצה}.

ולבאר הענין, שהנה בשמו של האדם יש רמזים, וכמו שהאריכו **חז"ל** בכמה מקומות, ואמרו (ברכות ז:), מנא לן דשמא גרים אמר רבי אליעזר דאמר קרא לכו חזו מפעלות ה' אשר שם שַׁמות בארץ אל תקרי שַׁמות אלא שֵׁמות. ובאמת יש להבין לשם מה נתפרשו שמותם של אלו, בשלמא מה שנאמר בפסוקים הקודמים תולדותיו של נחור פירש **רש"י** (פסוק כ') 'בשובו מהר המוריה היה אברהם מהרהר ואומר אילו היה בני שחוט כבר היה הולך בלא בנים, היה לי להשיאו אשה מבנות ענר אשכול וממרא, ובישרו הקב"ה שנולדה רבקה בת זוגו', אבל לשם מה נתפרשו תולדות פילגשו של נחור. ומבאר **הספורנו**, שהגיד המגיד לאברהם אבינו שגם הפילגש ילדה את מעכה, שהיתה כמו כן ראויה לבנו יצחק אם לא יבחר ברבקה, ולא יצטרך לזרע כנען. מבואר מדבריו שהיה בה איזה חשיבות שהרי היתה ראויה ליצחק, ולכן נרמז בשמה מעכ"ה הענין של מ'לך ע'ל כ'ל ה'ארץ.

פניני פרשת וירא

עניני עקידת יצחק

הזהירות מגאוה

וַיֹּאמֶר יִצְחָק אֶל אַבְרָהָם אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי וַיֹּאמֶר הִנֶּנִּי בְנִי וַיֹּאמֶר הִנֵּה הָאֵשׁ וְהָעֵצִים וְאַיֵּה הַשֶּׂה לְעֹלָה. וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֱלֹקִים יִרְאֶה לּוֹ הַשֶּׂה לְעֹלָה בְּנִי וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו: (כב, ז-ח).

פירש רש"י, כלומר **אלקים יראה** ויבחר **לו השה,** ואם אין שה - **לעולה בני.** ויש להבין למה לא אמר לו אברהם בפירוש שהוא יהיה הקרבן. ומבאר **בספר אפריון** {להגאון **רבי שלמה גאנצפריד** זצ"ל בעל **הקיצור שו"ע**}, כי הנה אברהם היה יודע בטוב נפש בנו יצחק שיקבל עליו בשמחה רבה להיות קרבן עולה לה', אך היה ירא שמא מחמת רוב השמחה, יבא איזה שמץ גאוה בלבבו על שזכה למדרגה הגדולה הזאת, ומחמת זה יפסל מלהיות עולה, כי "תועבת ה' כל גבה לב" (משלי טז, ה). לזאת אמר לו אברהם, אלקים יראה וגו', כלומר עדיין אינני בטוח אם תהיה לרצון, פן יגבה לבבך, רק אני מתפלל שהאלקים יראה לו השה לעולה בני, וכיון שאמר לו אברהם כן, היה בטוח שלא יגבה לבבו, אלא יתפלל גם הוא ויכניע את לבבו, למען יעלה לרצון לעולה לה'.

ועל פי זה כתב לבאר שזהו שאמר לו המלאך **אל תשלח ידך אל הנער, ואל תעש לו מאומה** וגו', כי באמרו 'אל תשלח ידך אל הנער', היה מקום לאברהם לחשוד ביצחק אולי היתה לו מחשבת פיגול, ולכן נפסל מלהיות קרבן לה'. וא"כ היה ראוי לאברהם להעניש את יצחק על הדבר הזה שחטא בלבבו ומנע אותו ממצוה גדולה, אשר חפץ לעשותה בשמחה גדולה. לכן הוסיף המלאך ואמר 'ואל תעש לו מאומה', כלומר אל תעניש אותו בשביל מה שאמרתי לך שלא לשחטו, כי אין זה מחמת איזה פגם שיש בו ח"ו, שהוא נקי ואין בו שום מחשבת חוץ, ומה שאמרתי 'אל תשלח ידך', הוא 'כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה' וגו', שעמדת בנסיון, ויותר מזה לא חפצתי.

מבואר בדברי הספר אפריון הסכנה הגדולה שבמידת הגאוה, שאף שהיה

יצחק גדול כל כך שנבחר להיות קרבן עולה, אבל על ידי מחשבה אחת של גאות היה נפסל.

וענין זה אמר **הבעש"ט הק'** זי"ע לתלמידיו, "דעו לכם שיושב כאן אחד שזוכה לשמוע תורה לא מפי מלאך ולא מפי שרף, אלא מפי הקב"ה בכבודו ובעצמו, ואעפ"כ הוא מתיירא כל רגע שלא יפול לנוקבא דתהומא רבה על ידי מחשבת גאוה", וכוונתו היה על עצמו. {ראה בספה"ק **דגל מחנה אפרים** (בליקוטים שבסוף הספר), שמביא מה שאמר לו זקינו הק' הבעש"ט זי"ע, 'דא שווער איך אייך שיש איש בעולם ששומע תורה מפי קוב"ה ושכינתיה, לא מפי מלאך ולא מפי וכו', ואינו מאמין עצמו שלא ידחה מאת הקב"ה ח"ו, כי בקל יכול לדחות לנוקבא דתהומא רבה}.

וראה בספה"ק **נוצר חסד** (אבות פ"ד משנה ד') שהביא בזה, ענין גאוה הוא ממש עבודה זרה, ואין עצה להמלט ממנו אלא השם יתברך עוזר, ומרן האלקי קודש הקדשים אור שבעת הימים רבינו הקדוש אשר החיה את נפשינו וגאל אותנו מן היצר ומרשת הסטרא אחרא ומטעות קליפות נוגה הבל וריק, ודיבק נפשינו **הרב ישראל בן אליעזר**, עפר ואפר אני תחת כפות רגליו אם אזכה, והלוואי שאזכה להיות עפר תחת כפות רגליו, יצאה נשמתו בטהרה ואמר אלקי רבון כל העולמים (תהלים לו) 'אל תבואני רגל גאוה', ובכך גם יצאה נשמתו של **מרן הקדוש אלוקי רבינו יצחק לוריא** ואמר בלשון שפניא, 'שמרני מידי גאוה', כי אי אפשר להתחיל בשום עבודה אמיתית בעוד ששקע נפשו בגאוה וזדון לב, ולא יצא הטמא והכת הארורה מן הדת אלא על ידי גאוה וכעס.

וקודם הסתלקות **מרן הריב"ש** זצ"ל אמר לתלמידיו שיכינו לעצמם רבי להאיר להם, כי הוא ילך לבית עולמו בשנה זאת, וזה היה בהושענא רבה אחר החתימה, ושאלוהו על איזה צדיק אם ידבקו נפשם אצלו, והם היו תלמידים בחורים צדיקים ועדיין לא שמשו כל צרכם, ואמר להם שיסעו אצלו וינסו אותו וישאלו לו שיתן להם עצה להסיר הגאוה, אם יתן להם עצה אין בו ממש, ואם יאמר ה' יעזור אזי יקרבו נפשם אצלו כי צדיק גמור הוא.

{כענין הזה ידוע על המקובל ר' יוסף די ליריינא, שכמעט והביא את הגאולה, שכבר כבש את הס"מ תחת ידו, ולבסוף היה מה שהיה כידוע המעשה באריכות, שמן השמים אמרו לו מראש שלא יתן לס"מ מאומה, אולם כשביקש ממנו הס"מ קצת בשמים להריח נענה לבקשתו ונתן לו, ובזה שנתן לו

הבשמים היה נחשב כאילו הקטיר קטורת לפניו, ואז התגבר הס"מ על ר' יוסף די לירינא, והיה מזה חורבן גדול, שיצא לתרבות רעה. ומבאר מרן **החתם סופר** ש'בשמים הללו' שנתן לס"מ, הכוונה מה שהרגיש המקובל שהוא זוכה למה שלא זכו כל הדורות, שהוא יביא את הגאולה, ועל ידי מחשבה זו של גאוה יצא מה שיצא, אף שהיה במדרגה גדולה עד מאד}.

וזה היה החשש של אברהם אבינו שלא תכנס מחשבת גאוה ביצחק ויפסל מלהיות ראוי לקרבן.

שמחתו של אברהם אבינו בשעת עקידת יצחק

הנה אברהם אבינו כשהלך לשחוט את יצחק, היה בשמחה גדולה, וכמו שמבאר ה**שם משמואל** (וירא תרע"א), כי הנה קודם שעמד לשחוט את בנו ניתנה לו הנבואה 'אל תשלח ידך אל הנער', והרי אי אפשר לזכות לנבואה בלא שמחה, וכמו שאמרו ב**גמרא שבת** (דף ל:) 'שאין השכינה שורה לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך שיחה ולא מתוך דברים בטלים אלא **מתוך דבר שמחה של מצוה**', ומכאן מוכח שאברהם אבינו היה בשעת העקידה במצב של שמחה עצומה.

וכן מבאר בספה"ק **ישמח משה** על מאמר ה' אל אברהם 'והעלהו לעולה על אחד ההרים **אשר אומר אליך**' (כב, ב), ודקדק בזה כמה דקדוקים, ומבאר כי באמת ידע הקב"ה אף שדבר קשה מאד הוא לאברהם שישחוט בנו יחידו פרי אשר נחנט למאה שנה בידיו, אף על פי כן יעשה ולא יסרב, אבל עדיין יש מקום לחשוש, איך לא יעצב ולא יקרע לבו על כל פנים, ואם כן, לא יהיה יוכל אז אברהם לקבל נבואה, דהא אין השכינה שורה מתוך עצב אפילו של מצוה, וממילא לא יוכל לקבל הנבואה ד'אל תשלח ידך', ויצטרך לקיים ציווי ה' ולשחוט את יצחק, ואין זה רצונו ית"ש. לכך אמר לו השי"ת קח נא את בנך וגו', רק שתהיה העשיה באופן 'אשר אומר אליך', דהיינו 'שאוכל עוד לומר לך מה שארצה', והיינו שלא תתעצב, ואז תוכל לקבל הנבואה ממני.

ויחד עם זה שהלך בשמחה לעקידה, הוסיף אברהם והתפלל על הצלת יצחק, וכמו שמבאר בספה"ק **נועם אלימלך** (פרשת בא), במה שנאמר 'וישכם אברהם

בבוקר ויחבוש את חמורו', **בוקר** נקרא 'חסד', **ואברהם** עצמו הוא גם כן 'חסד', כמו שאמר הכתוב 'תתן אמת ליעקב **חסד לאברהם**', וכשהלך אברהם לשחוט את בנו **היה הולך בשמחה רבה בהתלהבות גדולה לעשות רצונו של מקום, אך אף על פי כן היה רוצה בזה שישאר חי וכוונתו היה להתפלל להבורא יתברך שמו שישאר חי**, כדאיתא **במדרש**, וירא את **המקום** פירוש שראה יעקב עתיד לצאת ממנו, דגבי יעקב כתיב וישכב **במקום** ההוא, וזהו שאמר ונשתחוה ונשובה אליכם, והאיך אמר **ונשובה** הא הלך לעקוד אותו אלא שסמך ובטח עצמו על תפילתו שישאר חי, וזהו 'וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו'. דהיינו עם החסדים חבש את החמור גם כן שיסכים עמו שישאר בנו חי, אבל יצחק אבינו היתה תשוקתו דוקא שיעקד וישחט על גבי המזבח ולכן תולה הכתוב באברהם כמ"ש יען לא חשכת כו', **משום שאף שהיתה תשוקתו שישאר חי אף על פי כן לא חשך ומנע אותו ועשה את מצות הבורא בשמחה רבה, ולכן בכל דור מזכיר השם יתברך את העקידה שעקד אברהם את יצחק בנו על גבי המזבח**, אבל יצחק אבינו היה מדתו גבורה ורצה לעשות כמדתו להישחט ואינו חידוש כל כך כמו באברהם, אף על פי כן אפרו צבור לדורות. ע"כ תוכן דבריו הק'.

ועל פי זה יש לבאר מה שאנו מבקשים **'עננו כמו שענית לאברהם אבינו בהר המוריה'**, ולכאורה לא מצינו שהתפלל שם אברהם ונענה. אבל לדברי הרבי ר' אלימלך זי"ע יבואר שפיר, שכן אברהם אבינו התפלל להצלתו של יצחק, בד בבד עם הכנתו לשחיטת יצחק מתוך שמחה, ואכן השי"ת ענה לתפילתו של אברהם והשאיר בחיים את יצחק בנו.

יומא דהילולא

ט"ז חשון – הרה"ק רבי עמרם חסידא זי"ע

ביום **ט"ז חשון** חל יומא דהילולא של הרה"ק **רבי עמרם** בן **רבי משה נחום** ראזענבוים זצוק"ל, קדוש עליון חסידא ופרישא, נודע כבעל מופת, שחי בתקופתו של ה**חתם סופר** זי"ע, ונקרא בפי הבריות **"רבי עמרם חסידא"** {על שם האמורא רבי עמרם חסידא שהובא בגמרא כמה פעמים גודל צדקותו ופרישותו (ראה קידושין פא.)}.

רבי עמרם חסידא עלה לארץ ישראל בשנת תקפ"ו, וביקש להתיישב בעיה"ק **ירושלים**, והחתם סופר כתב לו תשובה בארוכה על ענין זה, אבל מחמת שיבושי הדרכים והסכנות התיישב בתחילה ב**צפת**, ולאחר תקופה תיכנן לעבור לירושלים, אך נפטר טרם הספיק לעבור להתגורר בירושלים, ונסתלק שם בצפת בשנת תק"צ, מסופר כי לפני פטירתו בירך בשם ומלכות **'ברוך... המאיר לעבדיו מאור הגנוז מששת ימי בראשית'**, מקום קבורתו הוא בעיה"ק צפת ת"ו, ביום ז' אב הספידו החתם סופר בהספד גדול.

החתם סופר כתב לו תשובה בארוכה אודות ההתיישבות בצפת ובירושלים {נדפסה בחלק יורה דעה סי' רלג}, ובתחילת התשובה הכתירו בתוארים נשגבים ונפלאים 'ידיד נפשי וחמדת לבי ורב חביבי הרב הגאון חסידא ופרישא המופלג בתורה תכנית חותם זאת בריתי אותם וחד מינן דאזיל להתם אמרי רבנן בכפילא וישבעו במראיתם קורא על אדמת הקודש שמותם שם המיוחד כק"ש מו"ה עמרם נ' נשיא אלקים בתוך הנשיאים לאומתם'.

מפורסמת הסגולה ל**מציאת אבידה**, להדליק שני נרות לעילוי נשמת הרה"ק 'רבי עמרם בן רבי משה נחום' - חסידא, ורבים נושעו על ידי זה, ובדידי הוי עובדא כמה פעמים שחפשנו אחר אבידה זמן רב, ולאחר שעשינו סגולה זו מצאנו את האבידה. ואם עשה אחד את הסגולה ועדיין לא נמצאה האבידה, יחזור שוב למחרת לעשות כדת היום, והאבידה תמצא בע"ה.

ונספר - שנה אחת היינו בימי חג הפסח בלונדון בבית מו"ח שליט"א, והיו שם באותה העת גם גיסי ומשפחתו מאנטוורפן העוסק במסחר בתכשיטים. במהלך שהותנו שם ביום מן הימים ביקש אחד מגיסי שיראה לו כמה מהתכשיטים, ובני ביתי הראו גם כן את התכשיטים שלהם, ובטעות נשארו חלק מהתכשיטים שלנו בין התכשיטים של גיסי, ללא שנשים לב לדבר.

לאחר חג הפסח שב גיסי ומשפחתו לאנטוורפן, וכאשר עמדנו לחזור לארץ ישראל שמנו לב לחסרונם של התכשיטים, ולא עלה בדעתנו שזה נשאר אצל גיסי. חיפשנו את התכשיטים בכל מקום אפשרי אך האבידה לא נמצאה, (והחשד נפל על העוזרת הגויה כי ידה בדבר). לפני שיצאנו מהבית בדרכנו לארה"ק הדלקתי שני נרות לעילוי נשמת הרה"ק רבי עמרם בן רבי משה נחום - חסידא, כשבליבי אני סבור שככל הנראה לא ימצאו התכשיטים בשעות הקרובות, לפי שמו"ח וב"ב יצאו ללוותנו בדרכנו לשדה התעופה, ולא נשאר איש בבית.

לאחר כחצי שעה של נסיעה בעודנו על אם הדרך מתקשר אלי גיסי מאנטוורפן ואומר כי זה עתה ביקר אצלו לקוח, וכשהוציא את הסחורה להראות ללקוח מצא בין התכשיטים כמה תכשיטים שאינם שייכים לו, ואז נזכר כי אולי אלו הם התכשיטים שלנו. היה זה כעבור חצי שעה מאז שהדלקתי את הנרות לע"נ רבי עמרם חסידא, ויהי לפלא!

עובדא נוספת שמעתי מאחד ששמע מבעל המעשה, שנאבד לו המפתח של רכב יוקרה, ולא היה לו מפתח רזרבי, ולהזמין מפתח חדש לרכב הוא דבר קשה, והוא גם עולה סכום כסף גדול. מה עשה, הדליק שני נרות לעילוי נשמת הרה"ק רבי עמרם חסידא בן רבי משה נחום, ותוך יום או יומיים נמצאה האבידה.

ואולי אפשר לומר שזה מסוגל גם ל**שידוכים**, שהרי חז"ל אמרו (קידושין ב:) לגבי שידוך שהוא ענין של מציאת אבידה 'משל לאדם שאבדה לו אבידה מי חוזר על מי בעל אבידה מחזר על אבידתו', ואם כן הסגולה ל'השבת אבידה' תועיל גם ל'מציאת שידוך'.

מצבתו של רבי עמרם חסידא בצפת"ו

י"ז חשון – הרה"ק ה"אהבת שלום" מקאסוב זי"ע

י"ז חשון הוא יומא דהילולא של הרה"ק **רבי מנחם מנדל מקאסוב** זי"ע, בנו של הרה"ק **רבי יעקב קאפיל חסיד**, מבני היכלא של **הבעש"ט** הק', אבי שושלת קוסוב - ויז'ניץ, הוא השאיר אחריו את ספרו הק' **אהבת שלום**, והוא פלא שקרא את הספר בשם זה, מאחר ששמו לא היה 'שלום', אכן בספרו הק' הוא כותב רבות בענין האחדות וחשיבות ה**שלום**.

בספה"ק אהבת שלום מרבה לבאר **קדושת השבת**, וכמעט אין פרשה שאינו עוסק בקדושת השבת, ומבין גוילי הספר ניכר כי הוא בוער באש להבה בקדושת השב"ק, **'ער פלאקערט אין א שבת'**, ולדוגמא נביא מדבריו הק' בפרשתן, בו הוא מבאר דברים נפלאים בקדושת השב"ק, ואלו דבריו הק', על הפסוק (בראשית כב, א) 'ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני':

"דהנה ידוע שעיקר חיותו של האדם היא הנשמה הקדושה, והיא שמו של האדם", {שהשם שנותנים לאדם הוא השם של הנשמה, והנשמה נמצאת בגוף שהוא הנרתיק של השם}, "ועל כן כשקורין לאדם ישן בשמו, יכולין מהר להקיצו, כי כשקורין אותו בשמו, שהיא הנשמה, אזי מעוררין חיותו ממקום שרשו בהשתלשלות, שמורידין את החיות אל האדם".

"ועל כן טוב להזכיר בשבת קודש בכל פעם השם **שבת**", {שביום השבת ירבה לומר תיבת **שבת**}, "כי שבת היא 'צרורא דלעילא דבי חיי כולא' (זמר האריז"ל), ועל ידי קריאת השם **שבת**, על ידי זה אנו מעוררין חיות השבת, שהיא שמא דקוב"ה (זהר ח"ב פח), דהוא ושמו חד".

ועל פי זה הוא מבאר מה שאמרו ב**גמרא** (שבת י ע"ב) **'מתנה טובה** יש לי בבית גנזי ו**שבת שמה'**, שעל ידי אמירת **שם השבת**, על ידי כן מעוררים את **מתנת** השבת.

ועוד מבאר האהבת שלום בגודל מעלת הזכרת השבת, שזהו ג"כ כוונת דברי **חז"ל** במה שאמרו (שבת יב.) הנכנס לבקר את החולה בשבת אומר 'שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבוא', פירוש, שעל ידי זעקת השם "שבת", מתעוררת חיות השבת, ומשם נמשך רפואה לחולה מאילנא דחיי.

בספר **עשר צחצחות** (מערכת ג' אות ד') הביא מה שהעיד האהבת שלום על עצמו, שכל מדריגות **רוח הקודש** שלו לקח על ידי לימוד **חושן משפט**.

{ובחשיבות הלימוד של 'חושן משפט' מספרים על **הרה"ק מצאנז** שלפני תקיעת שופר היה לומד שו"ע חושן משפט, ויש שביארו הענין משום שאם יש דין למטה אין דין למעלה, ועל ידי הלימוד בחושן משפט (יש דין למטה) אין דין למעלה ויש המתקת הדינים}.

ויש לפרש בחשיבות הלימוד של חושן משפט, שעל ידי כן באים לידי רוח הקודש, שהנה **בגמרא שבת** (דף לא.) אמרו 'אמר ריש לקיש מאי דכתיב והיה אמונת עתיך חוסן ישועות חכמת ודעת וגו', אמונת זה סדר זרעים, עתיך זה סדר מועד, חוסן זה סדר נשים, ישועות זה סדר נזיקין, חכמת זה סדר קדשים, ודעת זה סדר טהרות', והקשה מרנא ה**חתם סופר** (ליקוטים עמוד רנג), שהנה בגמרא **בבא בתרא** אמרו (דף קעה:) 'ואמר רבי ישמעאל הרוצה **שיחכים** יעסוק **בדיני ממונות**, שאין לך מקצוע בתורה יותר מהן, והן כמעיין הנובע', ויש להבין שהרי אמרו '**חכמת** זה סדר **קדשים**', ולמה לא אמרו הרוצה שיחכים יעסוק בקדשים, וביאר, שהנה להתחיל לעסוק בעניני קדשים, הרי זה מקצוע קשה, ולא יוכל להשיג לימוד זה, אכן כשמתחיל לימודו בסדר נזיקין אזי יחכם ויוכל לעסוק בקדשים, וזה הכוונה 'הרוצה שיחכים', שהוא רוצה לעסוק ב'סדר קדשים', 'יעסוק בדיני ממונות', ועל ידי זה יוכל להשיג החכמה של סדר קדשים.

ואולי זה הכוונה בדבריו של האהבת שלום, שעל ידי שעסק בדיני ממונות, נכנס לחכמת זה סדר קדשים, וזכה ל**רוח הקודש**.

ונסיים בדברי האהבת שלום בפרשת ראה על הפסוק (דברים טו, י) 'נתון תתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו כי בגלל הדבר הזה יברכך ה' אלקיך בכל מעשיך ובכל משלח ידך', שהנה לפעמים האדם נותן צדקה לעני, והעני מראה לו פנים זועפות, שאינו מרוצה מהסכום שקיבל, ולפעמים העני אף מחזיר את הנתינה לנותן, ואומר לו בפה מלא איזה סכום היה רוצה לקבל מהנותן, ובדרך כלל מטבע הבריאה מתמלא הנותן קצף בכגון הא, ולפעמים גם גוער בו על חוצפתו, ובודאי שלא יתן לו עוד נתינה.

אכן אם האדם מקבל את דברי העני בסבר פנים יפות ומוסיף על מתנתו הראשונה, הרי שהוא נוהג שלא כדרך הטבע, וזהו 'נתון תתן', שיוסיף נתינה על

הנתינה הראשונה, 'ולא ירע לבבך', אלא יתן הצדקה בסבר פנים יפות, 'כי בגלל הדבר הזה' שפעל כנגד טבעו 'ברכך ה' אלקיך בכל מעשיך', ויזכה לכל הטוב.

ח"י חשון – הרה"ק ה"אהלי יעקב" מהוסיאטין זי"ע

ח"י חשון הוא יומא דהילולא דהרה"ק **רבי יעקב מהוסיאטין** זי"ע בן הרה"ק **רבי יצחק מבוהוש** זי"ע. מלבד צדקותו וקדושתו היה גם גאון עצום, כמו שנוכחים לראות בספרו הקדוש 'אהלי יעקב', שהוא ממש ספר מלא וגדוש ותענוג גדול ללמוד בו, הספר מלא בגאונות וחסידות גם יחד, בגאונות עצומה הוא מביא מקורות איתנים לכל יסודות החסידות מדברי חז"ל והראשונים. הוא לוקח סיפור חסידי או אמרה חסידית, ובונה לזה יסוד מוצק מדברי חז"ל ומדברי הראשונים והאחרונים.

לרגל יומא דהילולא נביא בזה פרפרת אחת הכתובה בספרו (אהלי יעקב עמ' תח-תט), שני סיפורים שסיפר בחג הסוכות מהרה"ק המגיד מזלאטשוב זי"ע, וכדרכו בקודש מבאר כי שני הסיפורים קשורים זה בזה:

מעשה מזקני הקדוש **הרבי ר' מיכל'י מזלאטשוב** זי"ע, הרבנית - אשת הר"ר מיכל'י זי"ע לא היתה אשה פשוטה, "מהאמהות היתה". פעם אחת בלילה הראשון של חג הסוכות אחר הקידוש, ראה הרבי ר' מיכל'י זי"ע את אשתו הצדיקת והכיר בה כי היא עצבה, וישאל אותה על מה זה? וענתה: לא ראיתי היום את האושפיזא (כבר אמרתי כי ראיית האושפיזין פירושה ראיה רוחנית). והשיב לה הרבי ר' מיכל'י זי"ע: צל ה'תיפלה' שנפל על הסוכה גרם לכך.

ממשיך ה'אהלי יעקב': סיפור זה קיבלתי בלי שום ביאור, ואי אפשר להבינו כלל לפי פשוטו: א) היתכן שהרבי ר' מיכ'לי זי"ע יעשה סוכה במקום קרוב לתיפלה? ב) ואם צל תיפלה היה הסיבה, איך לא הרגיש בדבר הרבי ר' מיכל'י זי"ע הוא? ורוצה אני לספר לכם עוד מעשה, וזה יהיה הביאור לראשון.

הרבנית אשת הרבי ר' מיכל'י זי"ע, היתה עוסקת אחרי הסתלקותו של בעלה זי"ע בגמילות חסדים. פעם אחת הזמין לה השי"ת מצות הכנסת כלה שלביצועה נחוץ היה סכום כסף גדול, ותשם לדרך פעמיה ותבוא גם לעיר מעז'יבוז'. בהיותה

שם ביקרה את **הרבי ר' ברוכ'יל** זי"ע, ותדרוש ממנו להשתתף במצות הכנסת כלה, הוא זי"ע ציוה לה לשבת על כסא, ויבקש ממנה שתספר לו דבר מבעלה זי"ע.

ותספר לו כדברים האלה: היו ימים שאני ובעלי זי"ע היינו עניים מרודים, פעם אחת בא לעירנו עושר גדול לרגל עסקיו, ועל פי מקרה נודע לו מפי סופר העיר, כי תפיליו של בעלי, יקרי ערך מאוד. העשיר חילה את פני הסופר ללכת אל בעלי ולהציע לו למכור את התפלין, והוא העשיר מוכן לתת במחירם כסף רב הון תועפות. תשובתו של בעלי זי"ע היתה, כי לא ימכור את תפיליו היקרים בעד כל הון, העשיר עשה ימים אחדים בעיר ונסע לדרכו.

והנה הגיע חג הסוכות, ובשנה ההיא היו האתרוגים ביוקר גדול, עגמת נפשו של בעלי זי"ע גדלה מאוד, כי לא השיגה ידו לקנות לו אתרוג. ערב חג הסוכות כאשר ראה כי כבר יורד היום ואתרוג אין לו, רץ אל הסופר ויבקש ממנו לקנות את תפיליו, למען יוכל לקנות לו אתרוג. הסופר הופתע ויאמר: העשיר הנ"ל היה ביכלתו לשלם הרבה, אבל אני, עני גם אנכי, אך בכל זאת אשאלכם, מה מקווה אדוני לקבל ממני בעד תפיליו? וענה בעלי זי"ע: איני מבקש ממך סכום יותר גדול מן המחיר של אתרוג כשר. הסופר קנה את התפילין, ובעלי זי"ע מיהר אל מוכר האתרוגים, ויבחר לו אתרוג הדר, ויביאהו אל ביתו בשמחה רבה ועצומה.

ויהי כראותי את בעלי עלז ושמח ואתרוג בידו, שאלתי אותו: מאין לקחת את מחיר האתרוג? ויספר לי. ויתחמץ לבבי וקראתי בחרי אף: להעשיר מאנת למכור את תפילין, והוא רצה לתת לך מכסת כסף שהיתה מביאה הרוחה למצוקתנו, ולסופר מכרתם? ותפסתי באף את האתרוג, ומבלי משים שברתי את הפיטמא. שנינו נשארנו עומדים מדוכאים וכואבים, מעתה אין לו לא אתרוג ולא תפילין. אחרי דומיה ממושכה, אמר בעלי זי"ע: ה"בעל דבר" רוצה שמיכל'י יכעס, מיכל'י לא יכעס, מיכל'י לא יכעס, בבקשה ממך תני לי כתונת ואלך לטבול לכבוד יו"ט. הרבי ר' ברוכ'ל זי"ע נתפעל מאוד מן הסיפור, וילך ויבא מלוא חפניו דינרי זהב למצות הכנסת כלה.

מבאר ה'אהלי יעקב' כדרכו הנעימה: לפי השערתי תלויים שני המאורעות זה בזה, ואירעו זה אחר זה, זה ביום וזה בלילה אחריו. חרון אף הרבנית אשר גרם לשבירת הפיטם, עשה פגם בנפשה, ובגללו נמנעה ממנו ראיית האושפיזא בלילה, כי 'המשבר כלים בחמתו "כאילו" עובד ע"ז', "כאילו" לאו ממש, הרי זה רק "צל". וזהו שרמז לה הר"ר מיכל'י זי"ע בתשובתו, ה"צל של התיפלה" - והיא שלך -

שנפל על הסוכה מעכב את ראיית האושפיזין. ע"כ דבריו הקדושים כפי שמובאים בספר 'אהלי יעקב'[א].

א. גירסא אחרת שונה במקצת לסיפורים הנ"ל, מצינו בספר **'סיפורי צדיקים החדש'** (נדפס בפיעטרקוב שנת תרס"ט) שהוציא לאור הגאון הצדיק **מוה"ר אברהם יצחק סויבלמאן** זצ"ל אבד"ק זינקאוויץ בעל מחבר ספר **שו"ת מהרא"י מזינקאוויץ** {בנו של הרב הגאון החסיד המפורסם המאור הגדול **רבי אשר ענזיל סויבלמאן** אב"ד זינקאוויץ - ובשהות **הרה"ק מרוז'ין** בעת גלותו בעיר קאמניץ היה הוא המורה הוראה בחצר קודשו, ובנו קיבל ממנו רוב תורתו ודרכי ההוראה}, הוא הסתופף כחסיד וותיק בצילם של בני הרה"ק מרוז'ין זי"ע: **אדמוה"ז מסאדיגורא, אדמוה"ז מטשורטקוב, ואדמוה"ז מהוסיאטין** שאף הפנה אליו שאלה בענין כשרות סוכתו.

בספרו זה הוא העלה על הכתב סיפורים ששמע אצל רבותיו ואצל זקני חסידי קמאי, וספרו מקובל כמקור קדום ונאמן לסיפורי קודש. גם לפי גירסתו שני הסיפורים הם סיפור אחד, וכך כותב בשם הרה"ק **רבי יוסף מיאמפלא** זי"ע בנו של **המגיד מזלאטשוב** זי"ע:

הרב הקדוש **רבי יוסף מיאמפלא** זצ"ל, כשהיה לו יאר צייט של אמו **הרבנית** הצדיקת, כן אמר שהיתה אמו צדיקת גדולה שזכתה למדריגת **גילוי אליהו** ז"ל, וכן סיפר:

פעם אחת אירע אשר במוצאי יום הכיפורים לא טעם אבי ז"ל ולא אכל כלל, למחרת יו"כ שחרית גם כן לא רצה אבי ז"ל לאכול. נכנסה אליו אמי ז"ל ושאלה אותו מה זה שאינך אוכל, בלילה שלא אכלת לא שאלתיך, כי אמרתי בליבי אולי איזה מיחוש שאין אתה יכול לאכול, ועכשיו למה. השיב לה אבי: איך אוכל לאכול אחר שאין לי מעות לקנות לי אתרוג ולולב. אמי ז"ל ריחמה עליו ואמרה לו לאבי, הנה יש לי מטבע מזהב הנקרא 'אויבל' שהטמנתי אותה זה מכבר בתכשיטין שלי שנמכרו על הפרנסה, והשארתי מטבע זו עבור לשלוח מתנה להכלה של בננו הבכור מ' יאסילא {-הוא מספר הסיפור הרה"ק רבי יוסף מיאמפלא זי"ע} כשישתדך אי"ה. ועכשיו שאני רואה שאינך אוכל ואתה מתענה על ידי זה, על כן קח את מטבע זו ותקנה אתרוג, והלכה והביאה לו מטבע זו. נתמלא אבי ז"ל בשמחה ואכל, והלך לקנות לו אתרוג ולולב, ונעשה טרוד במצוה זו, ועשיית הסוכה השאיר עלינו האחים לעשות הסוכה אצל הבית, כנהוג בכל שנה, ואבי ז"ל לא סייע בעשיית הסוכה, כי היה טרוד בקניית אתרוג הדר, ואנחנו עשינו הסוכה כראוי.

בלילה הראשון של חג הסוכות ציוה אבינו ז"ל לקרות את אמנו ז"ל לבוא אל הסוכה לשמוע את הקידוש. בבואה אל הסוכה התחילה אמנו ז"ל לבכות מאד, ושתתה מעט מהקידוש וחזרה לה להבית, אבי ז"ל לא שאל אותה למה היא בוכה.

{ואפשר לבאר מה שאמר הרבי ר' מיכל'ע זי"ע מיד שילך **למקוה**, על פי מה דאיתא **בספה"ק** ש'מקוה' מבטל 'כעס', כי כע"ס בגימטריא ק"נ, ועם הכולל קנ"א, וכן מקו"ה בגימטריא קנ"א}.

ידוע שדעתו היתה שאנו מצווים על פי התורה לעשות ככל מה שבכוחינו, להתיישב בארץ ישראל, לחזק את הישוב היהודי, ולגרש את הישמעאלים בסיעתא דשמיא.

הבוקר אור אבי ז"ל הלך לטבול ואחר כך בא להסוכה עם האתרוג והלולב, ונטל הד' מינים ובירך כד"ת. וצוה אבי ז"ל לקרוא את אמנו ז"ל לברך גם כן, ובאת אל הסוכה לקיים מצות נטילת לולב, והתחילה גם כן לבכות, ובכתה מאין הפוגות. אז שאל אותה אבינו ז"ל, אתמול בלילה בכית ולא שאלתיך, וכעת גם כן את בוכה, הגידי לי למה בכית בלילה וגם עתה. השיבה לו אמי ז"ל, איככה אוכל להתאפק מלבכות, כי תמיד בבואי להסוכה זוכה אני לראות את אליהו זכור לטוב, בזה אני מתענגת ושמחה, וזאת נחמתי, כי הלא אני חי אצלך חיי צער מגודל העניות והדחקות אשר לנו, וזאת היא נחמתי שזוכה אני לראות את אליהו ז"ל, ועתה שאיני רואה אותו לא אמש בלילה ולא עכשיו ביום, נראה מזה שמעשיי גרמו לי, שהריעותי את מעשיי, ואיך אוכל להתאפק מלבכות. הכלל, אבי ז"ל הבטיח לאמנו ז"ל בזה הלשון, מעתה אני מבטיחך שבכל פעם שתבואי להסוכה בערב ובבוקר תזכי לראות את אליהו ז"ל, וכן הוה.

והסיבה שלא ראתה אותו תחילה הוא, כי מנגד רחוק הרבה עמד בית 'תיפלה' שלהם ושתי וערב וכו', ובערב בתחילת לילה הכה צל הלבנה מהש"ו [-מהשתי וערב] על גבי הסוכה, וכן בבוקר צל החמה על גבי הסוכה מהש"ו, ומחמת זה לא בא אליהו ז"ל להסוכה. ובשנים הקודמים שאבינו ז"ל היה גם כן מתעסק בעשיית הסוכה וידע מזה, צמצם להעמיד הסוכה שלא ינטו הצללים על גבי הסוכה מהש"ו בבוקר ובערב, רק עכשיו שאבינו ז"ל היה טרוד בקניית הד' מינים, כי קודם יום הכיפורים לא היה לו מעות לקנות הד' מינים שבלולב, לכן לא סייע לנו האחים בעשיית הסוכה, ואנחנו האחים באשר שלא ידענו בנטיית הצללים, לכן העמדנו הסוכה ונטו הצללים. לכן לא בא אליהו ז"ל אל הסוכה לא בלילה הראשונה ולא בא גם כן בבוקר יום א' דסוכות, ואחר שהבטיח אבי ז"ל לאמנו שתראה, לכן אחר כך בבוקר ובערב היה מעונן ולא נראו הצללים מהש"ו בבוקר ובערב, ואליהו ז"ל בא לסוכת אבינו ז"ל באין מונע, ואמנו ז"ל זכתה לראות. זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל.

פעם אחת לפני נסיעתי למנצ'סטר {עבור מגבית 'קמחא דפסחא' כמדי שנה בשנה}, ביקש ממני מו"ר כ"ק **מרן אדמו"ר שליט"א מבאיאן**, שאכנס בשליחותו אל **האדמו"ר מהורדנקא שליט"א** {ר' רפאל יצחק אריה בן חנה לרפו"ש בתושח"י} הדר במנצ'סטר, שכידוע הוא גאון גדול ומפזר ממון רב לצדקה, והוא עוזר ומסייע לאלפי משפחות נצרכות מקהילת באיאן ומשאר קהילות הקודש בקניית לחם וחלב וצרכי מזון לילדיהם, וכ"ק מרן אדמו"ר מבאיאן ביקש לשלוח לו מתנה מיוחדת על כל פעליו הטובים והברוכים.

כשהייתי בקודש פנימה שאל אותי הרבי, איזה ספר אפשר לשלוח לו כמתנה, חשבתי זמן מה ולא עניתי. הרבי שאל אותי בדרך צחות, אולי נשלח לו את הספר "אהלי יעקב"? חייכתי ולא עניתי. ביקש ממני להגיד מה שיש לי לומר על כך, ואמרתי, הרי הגה"צ מהורדנקא הוא תלמידו של הרה"ק מסאטמאר זי"ע, ואיך אפשר לשלוח לו ספר כזה. אמר לי הרבי שהוא יודע מזה, ודוקא משום כן הוא הציע זאת בדרך צחות, כי את הספר הזה ודאי אין לו...

כ"ב חשון – יומא דהילולא דהרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע

ביום **כ"ב חשון** חל יומא דהילולא דהרה"ק **רבי יששכר דוב מבעלזא** זי"ע בן הרה"ק **רבי יהושע מבעלזא** זי"ע. הרה"ק המהרי"ד שהה פעם ביחד עם אביו הק' המהר"י בווינא. בליל שבת קודש כאשר חזר לאכסנייתו שבמלון משולחנו הטהור של אביו הק' שנערך בחדרו במלון, שמע לפתע קול ערב ומתוק של לימוד התורה העולה בשעת לילה מאוחרת כזאת מבית המדרש שהיה ממוקם באחד החדרים, והיה הדבר בעיניו לפלא גדול.

הוא הלך במיוחד לעבר בית המדרש לראות במה דברים אמורים, והנה נגלה לעיניו מחזה נדיר, חייל יהודי לבוש במדי הצבא יושב ולומד בשקידה רבה גמרא עם תוספות בעיון ובהבנה עמוקה, ויגדל הפלא אצלו יותר ויותר מול מחזה נורא הוד כזה, לשמוע קולות ערבים כאלה של לימוד התורה באישון ליל שבת, בעיר ווינא שהיתה אז רחוקה מיהדות, ועוד מפי חייל לבוש מדים.

המהרי"ד פסע פנימה לבית המדרש והקשיב שעה ארוכה אל הלימוד המתוק של החייל, ולא יכל להתנתק מן המחזה הזה. כל אותה העת היה החייל שקוע בלימודו ולא הבחין כלל במהרי"ד העומד לצידו. רק לאחר זמן רב כאשר הבחין החייל שעומד לצידו יהודי חסידי לבוש בבגדי שבת כבעיירות גאליציה (אינדערהיים), קם וניגש לומר שלום עליכם לאורח הדגול. המהרי"ד שאל אותו בהערצה בלתי מוסתרת, מי אתה ומה מעשיך כאן?

ענה לו החייל, יהודי הנני, וכאשר התגייסתי בעל כרחי, שפכתי דמעות לפני בוראי לבל אכשל בחילול שבת, ואכן שובצתי בדרך פלא להיות עוזר למפקד המחנה שלי, התקרבתי אליו ושטחתי בפניו את בקשתי להשתחרר כל שבוע ביום השביעי, ועוד בטרם השיב לי המפקד תשובה, קיבלתי על עצמי שאם יעזור לי השי"ת והגוי אכן ישחררני ממלאכות שבת, אתגייס לצבא ה' בשבתות ומועדים, ואקדיש את כל כולי ללימוד התורה ביום השבת.

ברוך ה' מצאתי חן בעיני המפקד, היות ועשיתי עבודתי בנאמנות, ואכן שחרר אותי מתפקידי בימי השבת, ומאז אני יושב ולומד בכל שבת לילה ויום, כמי שעושה את עבודתי בצבא השי"ת.

המהרי"ד הביע את התפעלותו הרבה באמירה נדירה, "מי יודע אם לא בגלל חייל כזה מתעכבת הגאולה", כי יתכן שלימוד התורה של חייל יהודי בגלות, אי שם בווינא הרחוקה, חשובה לפני הקב"ה עוד יותר מן הקרבנות תמידים ומוספים והעבודה העתידה להיות בבנין בית המקדש, כי זהו כוחה ושגב קדושתה של לימוד התורה מתוך עוני ודוחק.

מעשה באברך אחד שיצא במערכה כנגד הרב בעירו, שלדעתו הקיל בהלכה. לאביו של האברך כאב הדבר שבנו פתח במחלוקת כנגד רב העיר, וכאשר נסע לקראת יו"ט להקביל פני רבו **המהרי"ד מבעלזא**, סיפר האב לרבי על מעשיו של בנו שמדליק אש המחלוקת כנגד רב העיר.

כשנכנס האברך ההוא אל הרה"ק מבעלזא, אמר לו הרבי, שמעתי שאתה מעורר מדנים כנגד הרב, ואמר האברך שהוא עושה כן מחוסר ברירה, מאחר שהרב **מקיל** בכמה ענינים, **ומתיר** ככל העולה על רוחו, נענה הרה"ק ואמר לו, ומי **התיר** לך להדליק אש המחלוקת בעירך, שמא אתה הוא **המיקל** בכך שאתה יוצא במחלוקת?

ענינים שונים - טוב להודות לה' (חלק ג')

שאינך כפוי טובה

על האדם להודות לה' תמיד, ויזהר בכל המצבים שלא יהיה ח"ו 'כפוי טובה', ומספרים מעשה נורא **מהרה"ק הרמ"ש מבאיאן** זי"ע, היה זה בשנת תשכ"ה, הגה"ח הנודע **ר' נטע ציינווירט** זצ"ל נסע לאמריקא לשהות בצל רבו הק' מבאיאן, לשהות בצל הקודש בירח האיתנים, ואכן ר' נטע שאב שם מלא חופניים קדושה, אבל במוצאי יום הכפורים, עבר הרה"ק התקפת לב חמורה, והוא הובהל אל בית החולים, שם שקדו הרופאים על רפואתו, ובכך נשבתה השמחה במעון קדשו, ושוב לא זכו החסידים ליהנות מזיו קדשו בהמשך החודש, כשימי חג הסוכות ושמיני עצרת ושמחת תורה היה הרה"ק בבית החולים במשך כל ימי חג הסוכות, ואף ימים אחדים אחרי החג, עד ליום כ"ו תשרי, בערב שבת קודש פרשת בראשית.

והנה בתחילה חיברו את הרבי למכונת הנשמה, ולא היה יכול לדבר, וכאשר הורידו לו את מכונת ההנשמה, הדיבור הראשון היה: **'א איד טאר נישט זיין א כפוי טובה דעם אייבערשטען'** (ליהודי אסור להיות כפוי טובה לפני ה'), כאומר שעליו להכיר טוב להשי"ת על שהורידו ממנו את מכונת ההנשמה ובכוחו לדבר.

כמו כן עם שובו של הרה"ק לביתו, לפי שהיה חלוש ביותר לא היה אפשר להכנס אליו, אבל ניתנה הרשות לחסידים תושבי ארץ ישראל אשר שהו אז עדיין בחצר הקודש, וביניהם הרה"ח **ר' שמעון לודמיר** שליט"א, להכנס אל הקודש פנימה לחדרו של אדמו"ר הקוה"ט זי"ע, בליל שבת קודש פרשת בראשית לאמירת "גוט שבת". בהכנסם, ישב הרבי על כסאו, ובראותו אותם נענה ואמר: **'השם נפשנו בחיים'**, גוט שבת גוט שבת.

וכאשר באה הידיעה לחסידים בחול המועד שהדיבור הראשון של הרבי היה 'ליהודי אסור להיות כפוי טובה לפני ה'', הנה הגה"ח ר' נטע היה עובד את ה' בהתלהבות גדולה, כששמע דיבור זה התלהב בהתלהבות גדולה, והתחיל לומר כך, הנה יש לך אחד שהשי"ת היה בעזרו, הוא גידל את בנו לתלמוד תורה, והבן גדל ועשה פרי, וכאשר הגיע לפרקו חטפוהו, ונעשה חתן בבית חשוב, וברוך ה' הגיע עת דודים, והלביש את החתן ובני המשפחה במלבושי כבוד ומלכות, והיה שמחת העליה לתורה והחתונה לשם

ולתפארת, אבל ליכא כתובה דלא רמי בה תיגרא, והנה הוא הזמין לקראת המצוה טאנץ כמה מיני מזונות לכבד את הציבור, ואחד מהקרטונים הגיע מזונות שהם חרוכים במקצת (פארברענטע לעקעך), כשרואה יהודי זה את הצרה הנוראה שהגיעו מזונות שרופים למצוה טאנץ, הרי הוא נאנח ואומר, הנני מקבל עלי היסורים באהבה - - - והרי הוא מרגיש את עצמו בעל מדרגה, שהוא מקבל את היסורים הנוראים באהבה.

אבל כאן שוכב הרבי בסכנת חיים מחובר למכונת הנשמה, אבל הדיבור הראשון שלו לא היה 'הנני מקבל עלי היסורים באהבה', שכן דיבור זה אומר רק מי שמרגיש שכל העולם חייבים לו, והוא מקבל עליו היסורים באהבה, אבל מי שהוא יודע שכל מה שנעשה עמו הכל הם חסדים, הרי שכאשר מורידים את מכונת ההנשמה, הדיבור הראשון הוא, ליהודי אסור להיות כפוי טובה לפני ה', 'השם נפשינו בחיים'.

הודאה על כל פרט ופרט

בעת ההודאה אל יסתפק האדם בהודאה בכללות על חסדי ה' עמו, אלא יודה על כל פרט ופרט, וכמו שאנו מודים לה' בברכת מודים, 'על חיינו המסורים בידך', שהוא מודה לה' על מה שהוא זוכה לחיות, ועוד נכלל בזה שהוא זוכה לחיות באופן שהוא סומך על השי"ת בכל ענייניו, ועוד מודים שם על כמה וכמה עניינים.

ויתבונן האדם, הנה בעת ה**תפילה** מפרט האדם בפרטות את בקשותיו, ולא יהיה ה**הודאה** פחות מהבקשות והתפילות, ויתבונן בכל פרט ופרט מהישועה ויודה על זה להשי"ת.

הודאה כעין הבקשה

צדיקים אמרו בדרך צחות, על דברי **רש"י** (בראשית כג, א) "בת ק' כבת כ'". שהנה כשיש לאדם צרה בתוך ביתו, הרי הוא אומר **פרק כ'** בתהילים, "ענך ה' ביום צרה", וכשרואה הישועה אומר **פרק ק'**, "מזמור לתודה", ואמרו בזה בדרך צחות, "בת **ק'** כבת **כ'**", שצריך לומר פרק ק', שהוא פרק ההודאה, באותה התעוררות והשתפכות הנפש כמו שאמר פרק כ', כשהתפלל על צרתו.

וכן פירשו בפסוק (תהלים סו, יז) **אליו פי קראתי ורומם תחת לשוני.** שכאשר האדם מתפלל לפני ה', תפילתו היא באופן של 'פי קראתי', שמתפלל בפה מלא, ואילו 'ורומם', כשבאים להודאה, הרי זה רק 'תחת לשוני', {אונטער די ליפען}, שמודים על הנס כדי לצאת ידי חובה, אבל האמת הוא שצריך שיהיה ההודאה לכל הפחות כמו התפילה.

וכן אמר ה**חתם סופר**, שהנה תפל"ה בגימטריא תקט"ו, כגימטריא של שיר"ה, שיהיה השירה כמו התפילה, שבכל עת התפילה יודה על העבר, וכמו שכתב **בחובת הלבבות** שהרוצה שיתקבלו תפילותיו יודה בתחילה על העבר, ואז יזכה לשפע.

ובענין הזה מצאנו מאמר נפלא בספה"ק **אור המאיר** סוף פרשת כי תצא על הפסוק (דברים כה, יג) **'לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן גדולה וקטנה'**, אבן הכוונה אבני המשקלות, ופשטות הפסוק הוא שלא יהיה לאדם שני מיני אבני משקלות, גדולה וקטנה, אבל זה מן התימה למה לא יהיה לו שני מידות, גדולה וקטנה, ואמרו **בספרי**, 'גדולה וקטנה'. יכול לא יעשה ליטרא, חצי ליטרא, ורביע ליטרא, תלמוד לומר גדולה וקטנה, גדולה שהיא מכחשת את הקטנה, שלא יהיה נוטל בגדולה ומחזיר בקטנה', היינו שבודאי שמותר לו לעשות כמה מיני אבני משקלות, אלא שלא יהיה מידה אחת מכחיש את השניה.

וכתב באור המאיר לבאר, שהנה מצאנו **בספר יצירה** ש'אבנים' היינו 'אותיות', ומבאר את הפסוק, שהנה יש לך אחד שכאשר הוא בא ליטול פרס מרבו 'נוטל בגדולה', ב'אותיות גדולות', והיינו שכאשר הוא מתפלל ומבקש לפני השי"ת הרי הוא מכניס כל מגמתו והתאמצו באותיות "פרנסה", בפה מלא, להיותם גדולים כל מה דאפשר, באותיות שאין גדולים מהם, שהוא מבקש ומתחנן באותיות גדולות, וכמו שכתב בלשונו הק', 'ואתה תחזה רבות בני עמינו בגשתם לתפלה להשפיך

שיחה עבור פרנסה, אזי מוציא דבור אלהים בפה מלא ואותיות גדולות, ומכניס כל מאמצי כוחו באותיות פרנסה, וברצונו שאות פ' יהיה גדול בכמות ואיכות, ככל העולם כולו, ואות ר' עוד יותר גדולה, ואות נ' ואות ס' ה' יהיו גדולים בתכלית הגדלות, בכדי להמשיך על עצמו באמצעות אותיות של פרנסה, שפע וברכה עליונה מלא ברכות טוב'.

אבל כשהקדוש ברוך הוא השפיע לו עושר ונכסים ולא חסר כל טוב, כשבא להחזיר לו שבח והודאה על שהיטיב עמו כל מיני מיטב, אזי מוציא 'אותיות קטנות', ואינו מכניס כל מאמצי כחו ועומק פנימיות מחשבתו בהאותיות, להיותם גדולים במילוי הארה כמקודם, וכשהוא בא להחזיר שבח והודאה על טובותיו שהגדיל לעשות הרי הוא 'מחזיר בקטנה', באותיות קטנות, ועל זה נאמר 'אבן ואבן', שני בחינת אבנים, גדולה וקטנה המכחישים זה את זה, והלא איש זה הפכפך במעשיו, שהתפילה הוא באבנים גדולות, וההודאה הוא באבנים קטנות, שמודה באופן של לצאת ידי חובה, אלא צריך להודות לכל הפחות באופן שביקש והתפלל לפני השי"ת.

ומבאר את הפסוקים באופן זה, 'לא יהיה לך בכיסך', היינו **בפיך** המכונה בשם **כיס**, כמו דאיתא ב'זוהר חדש', והכוונה להזהיר 'לא יהיה בפיך אבן ואבן', שני בחינת אותיות, גדולות וקטנות. אמנם לכאורה הוא בלתי אפשרי, וכי יכול האדם להיות תמיד במדריגה גדולה ומעולה, כיון שהוא בסוד רצוא ושוב, פעמים בגדלות, ופעמים בקטנות גם כן, ולערך בחינתו ככה מוציא האותיות באשר הוא שם, אם בסוד הגדלות, האותיות שמוציא המה גם כן אותיות גדולות, ואם הוא בקטנות, מוציא אותיות קטנות, לזה נתעוררו **חז"ל** ושאלו, 'יכול תרקב וחצי תרקב' כנזכר, אלא 'גדולה שמכחשת את הקטנה', שלא יהא 'נוטל בגדולה', כשבא ליטול פרס מרבו נוטל בגדולה, בפה מלא באותיות גדולות, ומכניס כל מגמתו והתאמצו באותיות פרנסה, ו'מחזיר בקטנה', כשבא להחזיר שבח והודאה על טובותיו שהגדיל עמו, מחזיר בקטנה באותיות קטנות, וזהו 'אבן ואבן'. ומסיים האור המאיר בלשון קדשו 'והשם ברחמיו ישימנו מהמוציאים דיבור לפני אלהים באמת ובלב שלם, אמן סלה נצח ועד'.

עוד מצאנו בענין זה, שהנה **בגמרא מגילה** (דף ד.) אמרו 'ואמר רבי יהושע בן לוי חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום, שנאמר (תהלים כב, ג) אלקי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לי', ופירש **רש"י**, 'ולשנותה

ביום, זכר לנס, שהיו זועקין בימי צרתן יום ולילה', ומבואר ממש כענין שנתבאר שכשם שבשעת הצרה היתה הצעקה ביום ובלילה, כך יהיה גם ההודאה {קריאת המגילה - קריאתה זו הלילא) ביום ובלילה.

והאמת הוא שיש להוסיף בהודאה יותר מהתפילה, שכן כל ענין התפילה מה שמתפללים לה' שישנה מה שעשה יש בזה אריכות גדולה במפרשים לבאר מהו ענין התפילה, ונשתברו בזה הרבה קולמוסים, שזהו רצון ה' שיתפללו על הישועה, אבל במה שנוגע לענין ההודאה, הרי נתבאר שאנו נוצרנו לשם ההודאה, כמאמר הכתוב **'עם זו יצרתי לי תהלתי יספרו'** ואם כן בודאי שיש לנו להודות לה' כסדר על כל חסדיו עמנו.